

KKTC İDARİ YARGISINDA İSTİNAFA GENEL BİR BAKIŞ

AN OVERVIEW OF THE ADMINISTRATIVE APPEAL SYSTEM IN TRNC

Can AZER*

Özet: Türkiye Cumhuriyeti'nde yeni uygulanmaya başlanan istinaf kanun yolu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yetmiş yıllık bir birikimle uygulanmaktadır. Bu çalışmada, özellikle KKTC idari yargı sisteminde var olan istinaf kanun yolu, zaman zaman da Türkiye Cumhuriyeti ile karşılaştırılarak olumlu ve olumsuz yönleri ile ele alınmaya çalışılmıştır. Bu yapılırken de var olan sorunların özellikle adil yargılanma hakkı bağlamında giderilmesi için de birtakım öneriler ve eleştirilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelime: İstinaf, KKTC, Adil Yargılanma Hakkı, Kanun Yolu

Abstract: The appellate system of the Republic of Turkey, which has newly been implemented, is applied in the Turkish Republic of Northern Cyprus for seventy years. In this study, especially Turkish Cypriot administrative law appellate system and the judicial system of the Republic of Turkey are examined in comparison with the positive and negative aspects. While examining this, particularly for the elimination of some problems in the context of the right to a fair trial, our suggestions and critics on this topic are set forth.

Keywords: Appeal, TRNC, Right to a Fair Trial, Remedy

Giriş

Adil yargılanmanın sağlanması konusunda ülkelerde bulunan üst derece mahkemelerinin katkısı ve etkisi göz ardı edilemez. Adil yargılanma hakkı bir ülkede yargı sisteminin kaç dereceli olduğuyla yakın bir ilişki taşımaktadır ve en az iki dereceli bir hukuk sisteminin adil yargılanma konusunda bir asgari şart olduğu kabul edilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde¹ önceleri iki dereceli bir yargılama sistemi kabul

* Yrd. Doç. Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Öğretim Üyesi

¹ Çalışmanın ilerleyen kısımlarında TC olarak ifade edilecektir.

edilmişken; adli ve idari yargıda üç dereceli bir yargılama sisteminin kademeli olarak uygulamaya girmesi öngörülmüştür. Bu sayede ilk derece mahkemesi yargılaması ile ikinci derece yargılaması olan temyiz arasında istinaf mahkemelerinin yargı yetkisi kural olarak kabul edilmiştir.² Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti³ hukuk sisteminde de mevcut yapı itibarıyla iki dereceli bir yargılama sistemi öngörülmüştür. Yargı yetkisinin ikinci basamağında istinaf mahkemeleri yer almaktadır. KKTC’de istinaf mahkemeleri yer almasına karşı, TC’den farklı olarak istinaf mahkemeleri başvurulabilecek son kanun yolu biçiminde düzenlenmiştir. İstinaf mahkemelerinin kararları üzerine başvurulabilecek başka herhangi bir kanun yolu mevcut değildir. Bu çalışmada, TC’de yeni kabul edilmiş olmasına rağmen, KKTC’de yetmiş yıla yakın bir süredir var olan istinaf müessesesinin idari yargı boyutu olumlu ve olumsuz yönleri ile birlikte çeşitli önerilerle beraber ele alınmaya çalışılmıştır.⁴ Bu yapılırken de ilk olarak konunun ve ülkede var olan istinaf müessesesinin daha net anlaşılması için; genel olarak idari yargı sisteminden ve istinafın tarihçesinden bahsedilmiştir.

I. KKTC İdari Yargı Yapısı

KKTC idari yargısında istinafın anlaşılabilmesi bakımından ülkedeki idari yargının yapısına ilişkin bilgilere kısaca yer vermek ilerleyen bölümlerin anlaşılabilirliği açısından kanaatimizce önem taşımaktadır.

Kıbrıs adasının uzun bir süre boyunca (1878-1960) Birleşik Krallık sömürgesinde kalmış olması ve aynı zamanda günümüzde uygulanan mevzuatın önemli bir kısmının söz konusu dönemden kalması,

² Burada kural olarak denmesindeki kasıt; bazı hallerde ilk derece mahkemesi kararlarının kesin karar niteliği taşıdığı veyahut ilk derece mahkemesi kararlarına karşı istinafa değil doğrudan temyiz kanun yolunun öngörülmüş olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz., Ramazan Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, Ankara, 2016, s.742-743; Ali Akyıldız, “İstinafa İlkesel Bakmak”, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu: 147. Yıl, 2015, s.24; Ramazan Yıldırım, “Türkiye’de İstinaf Uygulamasının İdari Yargıya Etkileri”, Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu: 147. Yıl, 2015, s. 44; Züleyha Keskin, “İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu”, *TBBB*, Sayı 126, Eylül-Ekim 2016, s. 243.

³ Çalışmanın ilerleyen kısımlarında KKTC olarak ifade edilecektir.

⁴ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde gerek istinaf gerekse de diğer hukuki alanlarda yazılmış eser sayısı oldukça sınırlıdır. Bu nedenle, çalışmanın var olan sınırlı kaynaklar ile mahkeme kararları üzerinden şekilleneceğini belirtmekte fayda vardır.

KKTC'de ve dolayısıyla KKTC hukukunda Birleşik Krallık'takine benzer bir hukuk ve yargı birliği sisteminin var olduğu kanaatini uyardırmaktadır. Ancak, KKTC'de yurttaşların birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen ilkeler ile yurttaşların idare ile olan ilişkilerini düzenleyen kurallar ve ilkeler birçok açıdan farklılıklar taşımaktadır. Dolayısıyla sanılanın aksine KKTC'de kural olarak idari rejimin ağır bastığını söylemek yanlış olmayacaktır.⁵

KKTC Anayasası'nın 152. maddesinden de anlaşılacağı üzere,⁶ KKTC'de Yüksek İdare Mahkemesi,⁷ idareye karşı açılacak tazminat davaları haricinde idari yargı alanında münhasır yargı yetkisine sahiptir. KKTC'de 1985 Anayasası ile birlikte idari yargıda iki dereceli

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz., Tufan Erhürman, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İdari Yargılama Hukuku, Kıbrıs, 2012, s.42.

⁶ Madde 152

(1) Yüksek İdare Mahkemesi, yürütsel veya yönetsel bir yetki kullanan herhangi bir organ, makam veya kişinin bir kararının, işleminin veya ihmalinin, bu Anayasanın veya herhangi bir yasanın veya bunlara uygun olarak çıkarılan mevzuatın kurallarına aykırı olduğu veya bunların söz konusu organ veya makam veya kişiye verilen yetkiyi aşmak veya kötüye kullanmak suretiyle yapıldığı şikâyeti ile kendisine yapılan başvuru hakkında, kesin karar vermek münhasır yargı yetkisine sahiptir.

(2) Böyle bir başvuru, sahip olduğu meşru bir menfaati, bu gibi karar veya işlem veya ihmal yüzünden olumsuz yönde ve doğrudan doğruya etkilenen kişi tarafından yapılabilir.

(3) Söz konusu başvuru, karar veya işlemin yayınlanması tarihinden veya yayınlanmadığı takdirde veya bir ihmal halinde, başvuran kişinin bunu öğrendiği tarihten başlayarak yetmiş beş gün içinde yapılır.

(4) Böyle bir başvuru üzerine Yüksek İdare Mahkemesi, kararında:

(a) Söz konusu karar veya işlem veya ihmali, tamamen veya kısmen onaylayabilir veya

(b) Söz konusu karar veya işlemin, tamamen veya kısmen, hükümsüz ve etkisiz olduğuna ve herhangi bir sonuç doğurmayacağına karar verebilir veya

(c) Söz konusu ihmalin, tamamen veya kısmen yapılmaması gerektiğine ve yapılması ihmal olunan eylem veya işlemin yapılması gerektiğine karar verebilir.

(5) Bu maddenin (4). fıkrası gereğince verilen herhangi bir karar, Devlet içerisindeki bütün mahkemeleri ve bütün organları veya makamları bağlar. Karar, ilgili organ veya makam veya kişi tarafından uygulanır ve ona göre hareket edilir.

(6) Bu maddenin (4). fıkrası gereğince hükümsüz kılınan herhangi bir karar veya işlemin veya yapılmaması gerektiğine karar verilen herhangi bir ihmalin, kendisine zarar verdiği herhangi bir kişi, ilgili organ, makam veya kişi tarafından, istemi kendisini tatmin eder şekilde yerine getirilmediği takdirde, zararların tazmini veya kendisine başka bir tazminat verilmesi için dava açmak ve söz konusu mahkemenin vermeye yetkili olduğu diğer tam ve muhik bir tazminat almak hakkına sahiptir.

⁷ Çalışmanın ilerleyen kısımlarında YİM olarak ifade edilecektir.

bir sisteme geçilmiştir. Ancak, ilk derece mahkemesi olarak görev yapacak olan idare mahkemeleri ne yazık ki kurulmamıştır. Bu nedenle, ilk derece mahkemesi görevini de yine YİM yerine getirmektedir.⁸ Ancak, dava konusu edilen işleme göre davanın üç yargıçla mı yoksa tek yargıçla mı görüleceği belirlenmektedir. 60/90 sayılı Yüksek İdare Mahkemesi Yasası'nın⁹ ekli cetvelinde belirtilen davalara üç yargıçtan oluşan YİM ilk derece mahkemesi olarak bakmakta ve bunlara karşı istinafa başvurulamamaktadır. Cetvelin dışında kalan davalar ise YİM'de görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanmakta ve bunlara karşı YİM'e istinaf başvurusu yapılabilmektedir.¹⁰

⁸ Son dönemlerde ülkede yaşanan dava yoğunluğuna bakıldığında; idare mahkemelerinin kurulmasının hem YİM'in iş yükünün azaltması bakımından hem de yargıçların bu alanda uzmanlaşmalarını sağlayacak olması bakımından bir gereklilik halini aldığı söylemek mümkündür.

⁹ 60/1990 sayılı Yasa'ya karşı Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur. Söz konusu Yasa'nın Anayasa'ya aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği yönünde Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru iki iddiayı içermektedir. Buna göre, Anayasa Mahkemesi'ne konu olan bu davada, yasada üç yargıç huzurunda görülmesi belirlenen konuların idari yargının iş hacminin %90'ını oluşturduğu ve dolayısıyla 60/90 sayılı Yasa'nın istisnayı kural kuralı istisna yaptığı ileri sürülmüştür. Yine bu nedene dayanarak üç yargıç huzurunda görülecek başvuruların iş hacminin çoğunu oluşturduğunu ve dolayısıyla bu kategoriye giren başvuru sahipleri ile girmemesi gereken başvuru sahipleri arasında haksız bir ayırım yapılacağını dolayısıyla, Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesinin zedelenmiş olacağı üzerinde durulmuştur. Yapılan bu başvuruda Anayasa Mahkemesi oy çokluğu ile vermiş olduğu kararda, 60/90 sayılı yasanın anayasaya herhangi aykırılık taşımadığına karar vermiş ve Anayasanın yasa koyucunun takdir hakkına herhangi bir sınırlamanın öngörmediğini, dolayısıyla, yasa koyucunun takdir hakkına müdahale edilemeyeceğini vurgulamıştır. Karara katılmayarak karşı oy kullanan Anayasa Mahkemesi üyesi ise haklı olarak 1985 Anayasasının YİM'i tek dereceli olmaktan çıkarıp iki dereceli bir mahkeme haline getirdiğini, 60/90 sayılı Yasa ile bu iki derecelilik kısıtlanarak, 1985 Anayasası'nın amacına aykırı hareket edilmiş olduğu vurgulanmıştır. Bkz., Anayasa Mahkemesi, 3/91, D.6/91 sayılı kararı, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 15.10.2016.

¹⁰ Üç yargıç tarafından görülecek davalar Yasa'ya göre:
 1. Bakanlıkların işlem ve kararları.
 2. Yerel yönetimlerin işlem ve kararları.
 3. İskân Topraklandırma ve Eşdeğer Mal Yasası uyarınca oluşturulan Komisyonların işlem ve kararları.
 4. Kamu Hizmeti Komisyonunun işlem ve kararları
 5. Motorlu Araçlarla Yolcu ve Eşya Taşınması (Denetim) Yasasının 4'üncü maddesi uyarınca oluşturulan İzin Kurulunun işlem ve kararları.
 6. Yukarıda sıralanan organ ve kuruluşların ihmalleridir.

TC idari yargısının iki önemli dava türünü idari işlemlere karşı açılan iptal ve tam yargı davaları ile idari eylemlere karşı açılan tam yargı davaları oluşturmaktadır. KKTC'de aleyhine istinafa gidilebilecek olan dava türlerine ve kararlara bakılacak olursa; KKTC'de TC'deki düzenlemenin aksine dava türleri tek tek sayılmamıştır. Bunun yerine idari işlem, karar ve ihmaller konusunda YİM'e yapılabilecek başvurular ve bu başvuruların neticesinde YİM'in verebileceği kararlar sayılmıştır.¹¹ Buna göre kısaca değinmek gerekirse YİM; karar, işlem veya ihmali tamamen veya kısmen onaylamak, karar veya işlemin, tamamen veya kısmen, hükümsüz ve etkisiz olduğu ve herhangi bir sonuç doğurmayacağı hükmüne varmak, ihmalin, tamamen veya kısmen yapılmaması gerektiğine ve yapılması ihmal olunan eylem veya işlemin yapılması gerektiğine dair kararlar vermektedir. Burada sayılanlardan hareketle YİM'de açılacak dava türleri, işlem ve kararlara karşı açılacak iptal davası ile ihmallerle karşı açılacak olan ihmalin sonlandırılması davalardır.¹² Bu davalar neticesinde verilen kararlara karşı kural olarak istinafa başvurmak mümkündür.¹³ Ayrıca açılmış bir dava sırasında talep edilen ara emirlere ilişkin olarak verilmiş olan kararlara karşı da kural olarak istinafa başvurmak mümkündür.¹⁴

KKTC'de idari işlem, karar ve ihmallerden kaynaklanan zararların tazmini için YİM'de tam yargı davası açmak mümkün değildir. KKTC'de idari yargılama hukukunda tam yargı davası yoktur. Anayasa'nın 152. maddesine göre idareye karşı YİM'de bir tam yargı davası açmak mümkün değildir. Bunun en temel sebebi, ilgili anayasa maddesinde YİM'in hangi kararları alabileceğinden bahsedilirken tazminat kararlarına yer verilmemiş olmasıdır. Bu tabii ki idarenin işlem veyahut ihmallerinden ötürü zarara uğrayan kişilerin bu zararlarını yargı yoluyla idareden talep edemeyecekleri anlamına gelmemektedir. Bu şartlar altında idarenin herhangi bir davranışından

¹¹ Erhürman, s.153.

¹² Anayasanın 152. maddesi uyarınca YİM'de açılacak davalarda süre, karar veya işlemin yayınlanması tarihinden veya yayınlanmadığı takdirde veya bir ihmal söz konusu ise, başvuran kişinin bunu öğrendiği tarihten başlamak üzere yetmiş beş gündür.

¹³ Davanın konusu tek yargıyla bakılan dava ise istinafa başvurmak mümkündür, üç yargıyla bakılan davalarda daha önce de ifade edildiği üzere istinafa başvurmak mümkün değildir.

¹⁴ KKTC hukuk sisteminde uygulanan ara emir, TC hukukunda yürütmenin durdurulmasının yerine getirdiği işlevi görmektedir.

ötürü zarara uğrayan kişiler, idareye karşı adli yargıda tazminat davası açabilmektedirler.¹⁵ Türkiye Cumhuriyeti'nden farklı olarak idari eylem ve idari sözleşmeler de idari yargının görev alanı içerisinde yer almamıştır. İdari eylemlerin idari yargı görev alanı içerisinde sayılmamış olmasının nedeni idari eylemlerden doğan tazminat davalarının anayasa koyucu tarafından adli yargının görevleri arasında sayılmış olmasından kaynaklanmaktadır. YİM'in verebileceği kararların sayıldığı Anayasa'nın 152. maddesinde idari sözleşmelere yer verilmediği için de bunların YİM'in değil adli yargının görev alanına girdiği ileri sürülmektedir.¹⁶ Ancak, idari idari sözleşmelerden ayrılabilir nitelikte olan idari işlemlerin idari yargıda dava konusu edilmesinin önünde herhangi bir engel olmadığını da ayrıca belirtmekte fayda vardır.

II. Kıbrıs'ta İstinafın Gelişim Süreci (Tarihçe)

Yetmiş seneye yakın süredir istinaf müessesesinin var olduğu Kıbrıs'ta, mevcut istinaf sisteminin tam manasıyla anlaşılabilmesi için bu kanun yolunun kısaca gelişimine bakmanın faydalı olacağı muhakkaktır. Kıbrıs'ta 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti öncesi yani Birleşik Krallık döneminde yürürlükte bulunan Fasil 8 Adalet Mahkemeleri Yasası'nın 28. maddesine göre, ilk mahkemenin vermiş olduğu kararlara karşı istinaf, mahkeme başkanına yapılmaktaydı. İlk derece mahkemesince verilmiş olan kararlar ilgili olayda kanuni bir nokta yok ise ve davanın konusu iki Kıbrıs Lirasını aşmıyor ise, mahkemenin verdiği kararlar

¹⁵ Çalışmanın konusu doğrudan bu konu olmadığı için genel bir bilgi vermek anlaşılabilirlik bakımından faydalı olacaktır. İdari işlem ve idari ihmalden kaynaklanan tazminat taleplerinde, zarara uğrayan kişilerin öncelikle söz konusu işlemin yahut ihmalin ortadan kaldırılması için idari yargıda iptal ya da ihmalin sonlandırılması davası açıp bunu kazanmış olmaları; bunun üzerine idareye başvurarak zararlarını talep etmeleri, bu isteklerinin ret edilmesi durumunda ise adli yargıda idareye karşı tazminat davası açmaları gerekmektedir. Bkz.; Yargıtay'ın 23.12.1986 tarihli, Birleştirilmiş Yargıtay/Hukuk 103/85 ve 104/85 (Dava No.503/82; Lefkoşa, D.35/86, s.4 (www.mahkemeler.net, erişim tarihi 07.10.2016); YİM'in 6.3.2009 tarihli, 355/04, D.7/09, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 09.10.2016) Zarar bir idari eylemden gerçekleşmiş ise bu durumda, zarara uğradığını iddia eden kişi doğrudan doğruya idareye karşı adli yargıda tazminat davası açabilmektedir. Bkz.; Yargıtay'ın 16.7.1987 tarihli, Yargıtay/Hukuk 22/87, D.16/87 sayılı kararı, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 09.10.2016.

¹⁶ Erhürman, s.57.

kesinlik taşımaktaydı. On Kıbrıs Lirasına kadar olan davalarda kanuni bir nokta olması halinde ve mahkeme başkanının izni ile mahkeme masraflarının istinafa gidecek tarafça mukayyittik nezdinde güvence altına alınması ile istinafa gidebilmekteydi. Bu başvurularda mahkeme başkanının istinaf neticesinde vermiş olduğu bu kararlara karşı Yüksek Mahkeme'ye müracaat mümkün değildi.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasını takiben, Cumhuriyet mahkemelerinin teşkilâtını, görevlerini ve yetkilerini düzenleyen 17 Aralık 1960 tarihinde yürürlüğe giren 14/1960 sayılı Adalet Mahkemeleri Kanunu'nun 25. maddesinin 1. fıkrasına göre, mahkemelerin her kararı Yüksek Mahkemede istinaf edilebilmekteydi. 1960 Anayasası'nın istinafı düzenleyen 155. maddesinin 1.fıkrasına göre:

“Yüksek Mahkeme Cumhuriyette en yüksek istinaf mahkemesidir ve bu anayasanın ve onun gereğince yapılan mahkeme tüzüğü'nün hükümlerine tabi olarak. Yüksek Anayasa Mahkemesinden gayri diğer herhangi bir mahkemenin kararının istinafına ait davalara bakmak ve karara bağlamak kaza yetkisine sahiptir”.

Madde metninde de görüldüğü üzere, 1960 Anayasası'nda Yüksek Mahkemenin Cumhuriyette en yüksek istinaf mahkemesi olduğu belirtilmiştir.¹⁷ 1960 Anayasası 146. maddesi ile idari davalara bakmakla yetkilendirilmiş olan Yüksek Anayasa Mahkemesi'nin vereceği kararlara karşı ise istinaf hakkı tanınmamaktaydı. 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasası'nın 117. maddesi ile yine hukuk mahkemelerinin kararlarına karşı Yargıtay'da istinaf yolunun açık olduğu belirtilmiştir. 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasası'nın 109. maddesinin 4. fıkrasına göre; YİM'in bir başkan ve iki yargıçtan veya sadece üç yargıçtan oluşması ve YİM'in tek dereceli, yani, istinafı olmayan bir mahkeme olması öngörülmüştü. 1985 KKTC Anayasası ile 1975 Federe Devleti Anayasası'nın öngördüğü tek dereceli idarî yargı sisteminden uzaklaşarak, iki dereceli bir idarî yargı sistemi benimsenmiştir.¹⁸

¹⁷ KKTC Anayasası'nın aksine, Yüksek Mahkeme yerine “Yargıtay” tabiri kullanılmamıştır

¹⁸ Anayasa Mahkemesi'nin 3/91, D. 6/91 sayılı kararı , www.mahkemeler.net, erişim tarihi 03.10.2016.

III. İdari Davalarda İstinaf

İstinafın kelime anlamı, mahkemenin verdiği kararı kabul etmeyerek bir üst mahkemeye götürmektir.¹⁹ İstinaf doktrinde genel olarak, ilk derece mahkemelerince verilen nihai kararlardaki hataları ve hukuka aykırılıkları gidermek amacıyla kabul edilmiş bir kanun yolu ve henüz kesinleşmemiş son kararlara karşı kabul edilen bir yol olduğundan dolayı olağan kanun yolu olarak tanımlanmaktadır.²⁰

KKTC’de istinaf genel manasıyla, Anayasa’nın 151 maddesinin 1. ve 2. fıkralarında düzenlenmiştir. Buna göre:

“Yargıtay, Devlette en yüksek istinaf mahkemesidir; bu Anayasa ve onun gereğince yapılan yasa ve Mahkeme Tüzüğü kurallarına bağlı olarak, herhangi bir mahkeme kararının istinafına ait davalara bakmak ve karara bağlamak yetkisine sahiptir.

Bu maddenin (3). fıkrası kuralları saklı kalmak koşuluyla, Yargıtay, bu Anayasanın veya herhangi bir yasanın gösterdiği hallerde ilk mahkeme olarak ve istinafen davalara bakmak yargı yetkisine sahiptir.

Ancak, ilk mahkeme olarak yetki verildiği hallerde, bu yetki Yüksek Mahkemenin atayacağı Yüksek Mahkeme yargıç veya yargıçları tarafından kullanılır. Bu suretle verilecek kararlara karşı Yargıtay’a istinafen başvurma hakkı vardır.”

İstinafa ilişkin ikincil düzenleme Hukuk Muhakemeleri Usulü Tüzüğü Emir 35 Nizam 8’de düzenlenmiştir.²¹ Buna göre;

“İstinaf Mahkemesi, değişiklik yapma hususunda ve diğer konularda ilk mahkemenin haiz olduğu tüm yetki ve görevleri haizdir ve onlarla ilgili olarak ek şahadet kabul etmekte tam takdir yetkisine sahiptir. Söz konusu şahadet mahkemede sözlü olarak sorgulama suretiyle veya yemin takriri veya istinabe

¹⁹ Bkz., http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.57ecf4f099ddc1.73629298 (Erişim tarihi 30.09.2016)

²⁰ Çağlayan, s.743, Hakan Pekcanitez, İstinaf Kanun Yolu, <http://www.izmirbarosu.org.tr/Upload/files/haberler/%C4%B0stinaf.pdf> (Erişim tarihi 18.10.2016), Turan Yıldırım, İdari Yargı, İstanbul, 2010, s.513, Nevzat Toroslu/Metin Feyzioğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2016, s. 321-322; Kamil Yıldırım, Hukuk Devletin Gereği İstinaf, İstanbul, 2000, s.45; Feridun Yenisey, Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf ve Tekrar Kabulü Sorunu, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1979, s. 6.

²¹ Çalışmanın ilerleyen kısımlarında Hukuk Muhakemeleri Usulü Tüzüğü “HMUT” olarak, Emir “E” olarak ve Nizam “N” olarak ifade edilecektir

yolu ile verilir. Söz konusu ek şahadet, ara dilekçelerin verillmesi üzerine veya istinaf edilen kararın verilmesinden sonra meydana gelen meselelerle ilgili olduğunda, özel izin alınmadan verilebilir. Herhangi bir sebep veya meselede duruşma veya yargılama yapıldıktan sonra ve sebep veya meselenin hakettiği değere göre verilen hükmün istinaf edildiği hallerde, söz konusu ek şahadet (yukarıda sözü edildiği gibi karar sonrası meydana gelen meselelerle ilgili olanlar hariç) yalnız özel nedenlere istinaden ve ilgili mahkemenin özel izni ile kabul edilir. İstinaf Mahkemesi esasa ilişkin istidlaller yapmaya ve verilmesi gereken herhangi hükmü veya herhangi bir emri vermeye ve meselenin gerektirdiği ek veya diğer emirleri vermeye yetkilidir. Yukarıda sözü edilen yetkiler, istinaf ihbarnamesinin kararın yalnız bir kısmının bozulmasını ve değiştirilmesine ilişkin olmasına bakılmaksızın. İstinaf Mahkemesince kullanılabilir. Bu gibi yetkiler ayrıca kararı istinaf etmeyen veya karara karşı istinafta bulunmayan, tüm davalılar veya taraflar veya bunlardan herhangi biri yararına kullanılabilir. İstinaf Mahkemesi, istinaf masraflarının tümü veya herhangi bir kısmı ile ilgili olarak adil sayılacak bir emir verme yetkisine sahiptir “.

KKTC idare hukukunda istinaf esas kanun yoludur ve temyiz kanun yolu yoktur. İdari yargı davaları bakımından başvurulabilecek istinaf, KKTC Anayasasının 143. maddesinin 4. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre;

“Yüksek Mahkeme, Başkan ve iki yargıç ile veya sadece üç yargıç ile toplanarak Yargıtay veya Yüksek İdare Mahkemesi olarak görev yapar. Bu görev çerçevesinde verilen kararlar nihaidir. Başkanın oturumda bulunmadığı hallerde en kıdemli yargıç başkanlık etmektedir. Ancak, Yüksek Mahkemeye Yüksek İdare Mahkemesi olarak doğrudan doğruya başvurulması yasa ile gösterilen haller dışındaki başvurular, Yüksek İdare Mahkemesinde görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanır. Tek yargıç tarafından verilecek kararlara karşı üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesine istinafen başvurulabilir”

Madde metninde görüldüğü ve daha önce de değinildiği üzere Anayasa'ya göre, YİM'in üç yargıçla toplanarak ilk derece mahkemesi olarak görev yaptığı durumlarda YİM²² kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulamamaktadır.²³ Ancak yasada belirtilen istisnalar haricinde

²² Çalışmanın ilerleyen kısımlarında Yüksek İdare Mahkemesi YİM olarak anılacaktır.

²³ Yüksek İdare Mahkemesi Yasası'nın 4. maddesinin 1. fıkrasında da üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının kesin olduğu belirtilmektedir. Adil

tek yargıçla ilk derece mahkemesi olarak görev yaptığı davalar için ise üç yargıçtan oluşan YİM'e istinaf başvurusunda bulunulabilmektedir.

Ayrıca Yüksek İdare Mahkemesi Tüzüğü'nün²⁴ 18. maddesine göre YİMT'de boşluk olması halinde, HMUT istinafa ilişkin işlemlerde gerekli değişiklikler yapılarak uygulanabilmektedir. Dolayısıyla, idari istinaflarda hangi usulün uygulanacağı konusunda Yüksek İdare Mahkemesi Yasası ve YİMT'te herhangi bir hüküm bulunmaması durumlarında HMUT, idari yargının gerektirdiği farklı uygulamaların yapılmasını engelleyemeyecek şekilde uygulanmaktadır ki bu yönde alınmış mahkeme kararları da yine mevcuttur.²⁵

KKTC hukuk sisteminin Anglo-sakson hukuk sistemi ile olan tarihsel ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda hukuk sistemindeki gelişime katkıları yadsınamaz bir gerçeklik²⁶ olan KKTC istinaf mahkemeleri bir kontrol mahkemesi niteliğindedir. Yani, KKTC'de uygulanmakta olan istinaf sistemi "dar anlamda istinaf" a girmektedir.²⁷ İstinafa başvuran kişinin hatalı olduğunu iddia ettiği hususları denetler. Dolayısıyla bazı içtihatlarda, yukarıda belirtilen "ilk mahkeme", "ilk derece mahkemesi" ya da "alt mahkeme" tabiri yerine, "duruşma mahkemesi" tabiri de kullanılabilmektedir.²⁸

A. İstinafa Başvurma Hakkı ve Süresi

HMUT E 9 N 10'a göre, istinafa başvurabilecek kişiler davada taraf olan kişilerdir. Taraf olmayan herhangi bir kişinin istinafa başvurusu mümkün değildir. Ancak, bu kuralın bir istisnası mevcuttur, şöyle ki;

yargılanmanın temel ilkelerinden birinin iki dereceli yargılama olduğu göz önüne alındığında Anayasanın 143. maddesi ile söz konusu Yasa'nın 4. maddesinin adil yargılanma hakkıyla çok da örtüşmediğini söylemek mümkündür.

²⁴ Çalışmanın ilerleyen kısımlarında YİMT olarak ifade edilecektir.

²⁵ YİM/ İstinaf 2/98, D. 3/ 98 YİM Dava no 142/ 98; YİM 114.96. D. 8/ 2003, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 29.09.2016

²⁶ Birleştirilmiş Yargıtay/ Hukuk No: 44- 45/ 97 D. 11/ 2001 sayılı kararı, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 09.10.2016

²⁷ Dar anlamda istinaf için bkz. Ejder Yılmaz, İstinaf, Ankara, 2005, s. 22; Kâmil Yıldırım "Kanun yolu Olarak İstinaf", İstinaf Mahkemeleri, Uluslararası Toplantı, 7-8 Mart 2003, Ankara, 2003, s.300.

²⁸ Hukuk/İstinaf No: 4/74, Dava No: 107/73; Hukuk/İstinaf No: 31/74, Dava No: 64/73; Yargıtay/Hukuk58/01, Lefkoşa Şirket İstida No: 11/00, D. 1/02, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 14.10.2016

mahkemenim vereceği bir karardan olumsuz olarak etkilenme ihtimali olan ve bu davada taraf olabilirliği olanların da, davada taraf olmalarına rağmen ilk derece mahkemesinin kararına karşı istinafa başvurma hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir.²⁹ Bu durumun, yani, iptal veyahut ihmalin sonlandırılması davası açmamış kişileri davada taraf yapmaya teşebbüs etmenin bazı davalarda YİM'i ciddi bir kaosla baş başa bırakabileceği ileri sürülmüştür.³⁰ Ancak, başka bir açıdan duruma bakıldığında ise, hukuka aykırı işlem ve ihmallerin hukuk dünyasından silinmesi için ekstra bir imkânın, nihai karardan olumsuz yönde etkilenenlere istinaf hakkının tanınmasıyla ortaya çıkmasının da idari yargının amacıyla ters düşmeyeceği de muhakkaktır.

KKTC'de istinaf Anayasal bir müessese olarak düzenlenmiş olmasına karşın HMUT bazı durumlarda³¹ kişilerin istinafa başvurmasından önce tüketmesi gereken yargısal yollar öngörmüştür. Örneğin, mahkeme nihai kararını taraflardan birinin hazır olmadığı bir oturumda vermiş ise, bu karara karşı itiraz edilmesi ilk etapta istinaf yolu ile olamamaktadır. Bu durumda nihai kararı veren mahkemeye on beş gün içinde başvurularak hükmün iptali talep edilmelidir. Mahkemenin bu talep üzerine vereceği karar istinafa tabi olmaktadır.³² KKTC yargılama usulünde iki dereceli bir yargılama usulü öngörülmüştür ancak tüzüğün bu hükmü ile bazı nihai kararlara karşı bir anlamda ara bir derece yargılama usulü katılmış olmaktadır.³³

²⁹ Yargıtay'ın ilk derece mahkemesi önündeki davada taraf olmayan bir kişinin istinaf başvurusu yapabileceğine dair kararı için bkz., Yargıtay/Hukuk 38/2003, D. 4/2005 sayılı kararı, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 13.10.2016.

³⁰ Erhürman, s.649.

³¹ Emir 26 Nizam 14, Emir 16 Nizam 13 ve Emir 33 Nizam 5'te bu durumlar düzenlenmiştir.

³² Yargıtay'ın 58/80 sayılı D.33/80 sayılı kararı, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 14.10.2016.

³³ Anayasanın teminat altına almış olduğu bir hak olmasına karşın bu hakkın "etüt edilerek uygun ve münasip hallerde kullanılması" gerektiği ve aksi halde istinaf mahkemesinin "gereksiz" vaktinin alınması karşı bir yaptırım uygulanması gerektiği yargı kararlarında tartışma konusu olmuştur. Bu görüş kesinlikle kabul edilebilir bir görüş değildir. Anayasanın teminat altına almış olduğu istinaf hakkının sınırlanmaması gerekir ve müeyyide uygulamak, istinaf hakkının sınırlanmasına yol açacaktır. Avukatların görev yapması bu noktada sınırlanacak ve müvekkillerinin ısrarlı talepleri karşısında istinaf yolunu kullanamayacaklardır. Bu bakış açısı ilk derece mahkemesinde herhangi bir nedenden dolayı (süre, ehliyet, görev, yetki vs.) dava açamayacağı ortaya çıkan kişilerin de müeyyideye tabi tutulması sonucunu beraberinde getirecektir. Bu yaklaşımın 21. yüzyılda yerleşik olan hu-

İstinafa başvuru süreleri, ara emirlere ve nihai kararlara karşı yapılacak istinaf başvurularına göre farklılık taşımaktadır.

HMUT E 35 N'2 uyarınca, ara emirlere karşı yapılacak istinaflarda süre, emrin verildiği tarihten itibaren 14 gün, tek yargıç tarafından verilen nihai kararlara karşı da istinaf süresi kararın verilmesinden itibaren hükmün okunduğu günü takip eden gündün³⁴ itibaren 6 haftadır. Kural olarak bu süreler geçtikten sonra istinafa başvurmak mümkün değildir. Ancak, kararı veren yargıç emri verirken ya da emri verdikten sonra herhangi bir zamanda istinaf süresini uzatma yetkisine sahiptir. Ayrıca yine istinaf mahkemesi de süresi geçmiş olmasına rağmen kendisine yapılan başvuruları kabul etme yetkisine sahiptir, diğer bir ifadeyle istinaf mahkemesi de süreyi uzatma yetkisine sahiptir. Dolayısıyla KKTC'de istinafa başvuru için öngörülmüş olan süreler hak düşürücü süreler olarak düzenlenmemiştir. KKTC'de, Anglo-sakson hukuk sisteminin bir yansıması olarak yargıca bu konuda çok ciddi bir takdir hakkı verildiği görülmektedir. Ancak, bu sürelerin uzamasında mahkemeye yapılan müracaatlarda gerçeğe uygun, makul ve geçerli bir mazeret sunulmalıdır.³⁵ Burada dikkat edilmesi gereken husus, istinaf mahkemesinin mevzuatta öngörülmüş olan süreler geçtikten sonra yapılacak olan istinaf başvurularını kabul ederken "makul" ve "geçerli" mazeretten ne anladıklarını açıkça belirtmeleridir. Hatta mahkemelerin bu konuda bir içtihat birliğine varmış olmaları daha da yerinden olacaktır. Netice itibarıyla anayasal bir hak olan hak arama hürriyetinin olabildiğince nesnel bir şekilde kullanılabilmesi ve bunun da genel kabul görmesi önem taşımaktadır.

B. İstinafa Yargılama Usulü

HMUT E 35 N 3'e göre, tüm istinaflar kural olarak tekrar dinlenme yolu ile görülmektedir. Buradan çıkan sonuç, istinafa istinaf merci

kuk devleti anlayışında kendisine yer bulamayacağı çok açık ve kesindir. Netice itibarıyla her davanın kendine özgü olguları söz konusudur; belirli yasa kuralları karşısında bile istinaf müracaatının nasıl sonuçlanacağı önceden bilinmesi mümkün değildir.

³⁴ Yargıtay/Hukuk No: 91.88. D. 8/89, YİM/İstinaf, 1/92, D.2/93, YİM Dava No:197/97, www.mahkemeler.net , erişim tarihi 18.10.2016.

³⁵ Birleştirilmiş Yargıtay/Hukuk 124/87, 125/87, D. 2/88 sayılı karar , www.mahkemeler.net , erişim tarihi 18.10.2016.

dosya üzerinden inceleme ile sınırlı değildir. İstinafın dinlenmesine karar verilmiş ise yani duruşma yapılması kararı alınmış ise, dinlemenin başlanması aşamasında tarafların hazır bulunup bulunmamlarının da istinaf yargılamasında birtakım sonuçları vardır. HMUT E 35 N 11'e göre, istinaf için belirlenmiş olan gün ve saatte taraflardan hiçbiri hazır değilse, istinaf işleminden kaldırılmakta ve ilk derece mahkemesinin kararı kesinleşmektedir.³⁶ İstinaf eden hazır olmasına rağmen karşı taraf hazır değilse, karşı tarafa tebliğ yapıldığının kanıtlanması üzerine, istinaf mahkemesi istinafın duruşmasını karşı tarafın gıyabında görmeye başlar ve istinaf edeni dinleyerek ve karşı taraf mahkemede hazır olmuş gibi istinafı sonuçlandırır.³⁷ Karşı taraf hazır ise, istinaf eden hazır değilse, karşı tarafın başvurusu üzerine veya resen istinaf reddedilir.

İlk derece mahkemelerinin verdikleri kararlar istinaf mahkemesinde³⁸ zabıtlar üzerinden dinlenir ve bu nedenle ilk derece mahkemelerindeki bütün muhakeme işlemlerini içeren zabıtlar taraflara ve istinaf mahkemesine önceden verilir. İstinaf dilekçesinin dosyalanmasını takiben, "mention" yani "zaptı dava" olarak tayinli bir gün bildirilir.³⁹

³⁶ Ancak HMUT E 35 N11 uyarınca, istinaf mahkemesi haklı bir gerekçe ile tarafların istinaf duruşmasında hazır bulunamadığına ikna olursa, istinafın işleminden kaldırılması kararını iptal ederek istinafı görüşmeye devam edebilmektedir.

³⁷ Yargıtay/Hukuk 5/91. D. 15/91, Dava No: 828/90 sayılı kararı, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 09.10.2016.

³⁸ KKTC Anayasasının 143 (4). maddesine göre Yüksek Mahkeme, başkan ve iki hâkim ile veya sadece üç hâkim ile toplanarak İstinaf Mahkemesi olarak görev yapar. İstinaf mahkemesinin oturumunda kararlar oy çokluğu ile alınır. İkiye karşı bir oyla azınlıkla kalan hâkim, ek görüşünü belirtip, azınlık kararı verebilir. Bu görüş bağlayıcı olmamakla birlikte mahkeme kararına dahil edilir.

³⁹ Diğer davalarda da uygulanmakta olan "mention" safhası, tarafların duruşmadan önce bir araya gelmeleri ve mahkeme dışı uzlaşma imkânlarının olup olmadığının tespitine yönelik bir safhadır. Böyle bir uygulamanın istinafta uygulanmasının ne derece gerekli ve yararlı olabileceği tartışma götürmektedir. İstinafta, diğer davalarda olduğu gibi tarafların önceden görüşüp görüşmemesinin bir önemi yoktur. İstinafta temel amaç, ilk mahkeme hükmünün hatalı olup olmadığının incelenmesidir. İstinaf duruşmasında, aleyhine istinaf edilenin hazır bulunması ve istinafın kabulüne bir itirazının olmayacağını bildirmesi önemli değildir. Bu husus istinaf mahkemesi tarafından dikkate alınmaz (Bkz. Yargıtay Hukuk 12/89, D. 26/89, istida istinaf: 1/87 sayılı karar). Bu hususu ve istinafın amacını da dikkatte alırsak, "mention" aşamasının istinafta uygulanmasının füzuli ve istinafı geciktirici nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

İstinaf aşamasında taraflar iddialarını mahkeme zabıtları üzerinde ve uygulamada mavi olarak numaralandırılmış sayfalara atıfta bulunmak sureti ile ileri sürerler. İstinaf mahkemesinin karar alabilmesi için, bu gibi hususların dava zabıtlarında yer alması gerekmektedir. Kural olarak ilk derece mahkemesinde itiraz edilmeyen bir husus, istinafa ileri sürülemeyeceği gibi talep takrirlerinde yer almayan hususlar da istinafta konu yapılamamaktadır.⁴⁰

İstinaf Mahkemesi kararında, istinaf ihbarnamesinde yer alan tüm istinaf sebeplerine değinmek zorunda değildir. İstinaf başvurusunu bir iddiadan hareketle sonuçlandırmak ve diğer iddialara hiç yer vermemek KKTC yargısında sadece istinaf mahkemesine verilmiş bir haktır.⁴¹

C. İstinaf Mahkemesinin Yargılama Safhasındaki Yetkileri

İstinaf mahkemesi, ilk derece mahkemesinin ulaşmış olduğu bulgulara kural olarak müdahale edememektedir.⁴² Örneğin, bir şahidin doğruyu söyleyip söylemediği ilk mahkeme yargıcının adli takdirine bırakılmıştır.⁴³

İstinaf mahkemesi, bir istinaf başvurusunu karara bağlarken istinafa kabul edip, söz konusu hüküm veya emri iptal edebilmekte veya

⁴⁰ Hukuk/İstinaf No: 4/74, Dava No. 107/73. Hukuk/İstinaf 31/74, Dava No: 64/73, Yargıtay/Hukuk 58-01 sayılı kararı, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 09.10.2016.

⁴¹ Yargıtay/Hukuk 81/86, D. 13/87, Dava No:, 2002/86, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 09.10.2016.

⁴² Yargıtay/Hukuk 8/82. Dava No.226/79. D. 27/83 Yargıtay/Hukuk 49/83. Dava No:1284/78, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 09.10.2016

⁴³ İlk derece mahkemelerinin açıkça hatalı hareket ettikleri görüldüğü haller dışında, ilk derece mahkemelerinin tanıkların şahadetlerine ilişkin değerlendirmelerine istinaf mahkemesince müdahale edilmemektedir. Ancak bu, istinaf mahkemesinin de tanığı ya da şahidi tekrar dinlemeye karar vermesine mani değildir. Açıkça hatadan ne anlaşılması gerektiği konusunda mahkeme kararlarında net bir tanıma ulaşmak mümkün değildir. Ancak, mahkemelerin her olayda kendi özgü değerlendirme yapılması gerektiğine dair kararları mevcuttur: Bkz., Yargıtay/Hukuk 63/89, D. 2/90, Yargıtay/Hukuk, 29/90, D. 16/90, Dava No: 387/87, D. 10/91, Yargıtay/Hukuk, 13/91, Dava No. 14/88, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 09.10.2016. Bu gibi durumlarda HMUT E 35 N8, istinaf mahkemesini ek şahadet dinleyebilme konusunda yetkilendirmiştir.

istinafı reddedip söz konusu hüküm veya emrin kesinleşmesini sağlayabilmektedir.⁴⁴

İstinaf mahkemesi, istinaf edenin istinafında haklı olduğuna karar verirse, kural olarak istinaf mahkemesi davayı kendisi görür ve sonuçlandırmaktadır. Başka bir ifadeyle istinaf mahkemesinin önünde yeterli ve geçerli şahadet var ise ve istinaf mahkemesi, ilk derece mahkemesinin dikkate alması gereken hususları dikkatte almadığını, almaması gereken hususları da dikkate aldığını tespit ederse, davayı tekrar dinlenmek üzere ilk mahkemeye geri göndermez. Bu durumda istinaf mahkemesi, mevcut şahadet çerçevesinde ilk mahkemenin bulguları ile bağlı olmadan kendi kararını verir⁴⁵. Ancak ilk incelemeye ilişkin verilmiş karara karşı yapılan istinaf talebi haklı görülürse, bu durumda istinaf mahkemesi davayı tekrar görüşülmek üzere ilk derece mahkemesine geri göndermektedir.

İstinafın mahkemesi ayrıca, istinaf başvurusunun dinlenmesi sırasında istinaf sebepleri ile ilgili olarak resen Anayasa Mahkemesi'ne başvurma yetkisine de sahiptir.⁴⁶

III. İstinafa Başvurulmuş Olunmasının İlk Derece Mahkemesi Kararları Üzerindeki Etkisi

YİMT'te ilk derece mahkemesinin kararına karşı istinafa başvurulmuş olması durumunda mahkeme kararının yürütmesinin durup durmayacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. HMUT'ne göre ise ilk derece mahkemesinin bir kararına karşı istinafa başvurulmuş olması ilk derece mahkemesinin almış olduğu kararın yürütmesini kural olarak durdurmamaktadır.⁴⁷ Ancak, bu durumun da yine is-

⁴⁴ İstinaf mahkemesi, istinapta belirtilen birçok sebeplen birine dayanarak istinafı kısmen kabul edebilir. Bu gibi durumlarda hüküm istinapta kabul edildiği şekli ile kesinleşmektedir. Yargıtay/Hukuk, 86/87, D. 18/88, Dava No: 2141/85, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 10.10.2016.

⁴⁵ Yargıtay/Hukuk 37/83, D.35/83, Dava no: 282/81, Yargıtay/Hukuk No: 98/87, D. S/88, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 10.10.2016.

⁴⁶ Birleştirilmiş Yargıtay/Hukuk 106-87. 118/87. D. 47/89, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 10.10.2016.

⁴⁷ HMUT E 35 N18: "Bir istinaf, istinaf edilen kararın öngördüğü icra takibini veya işlemleri yalnızca istinaf edilen kararı veren mahkeme veya İstinaf Mahkemesi

tisnaları mevcuttur. Şöyle ki; HMUT'ne göre, istinaf mahkemesi ya da onun bir yargıcı ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararın yürütmesinin durdurulmasına karar verebilmektedir. Ayrıca yine HMUT'ne göre, ilk derece mahkemesi de kendi vermiş olduğu kararın yürütmesinin durdurulmasına karar verebilmektedir.⁴⁸

Ancak, ilk derece mahkemesi kararlarının yürütmesinin durdurulması TC idari yargı sisteminde olduğunun aksine, sadece teminat yatırma şartına bağlanarak mahkemenin takdirine bırakılmış, davanın reddine ilişkin kararlarda aranan açıkça hukuka aykırılık ve telifi güç veya imkânsız durumun ortaya çıkması gibi şartlar aranmaktadır. Yine Anglo-sakson hukuk sisteminin yansıması olarak, bu gibi durumlarda istinaf mahkemesine geniş bir takdir yetkisi bırakılmış durumdadır.

IV. Sonuç

Adil yargılanma ve hak arama kavramları birbirini tamamlayıcı nitelik taşımaktadırlar. Bireyler hak arama hürriyeti vasıtasıyla bunun pratik ve adil olması önem taşımaktadır. Hak arama hürriyetinin pratik olarak kullanılmasına imkân tanımayan ülkelerde, bireyler çoğu zaman yaşadıkları hukuka aykırılıkları mahkemelere taşıma konusunda sıkıntı yaşamakta ve neticesinde de hak arama özgürlükleri dolayısıyla da adil yargılanma hakkı zarar görmektedir. KKTC'de de ilk derece olsun, istinaf aşaması olsun tüm idari davaların merkezde toplanmış olması, diğer bölgelerde teşkilatlanmaya gidilmemiş olması yukarıda belirttiğimiz sakıncaya en bariz örneklerden birini teşkil etmektedir.

TC'de idari yargıda istinaf sisteminin öngörülmesinin temel nedenlerinden biri olan yargı yükünün hafifletilmesi şüphesiz haklı bir gerekçedir. Dolayısıyla istinaf getirilmek suretiyle iki dereceli bir yar-

veya bu iki mahkemeden birinin bir yargıcı tarafından emredildiği ölçüde durdurulabilir...”

⁴⁸ İlk derece mahkemesinin bir kararının uygulanmasını istinafa başvurulmuş olduğu gerekçesiyle erteleyen idarenin bu kararı yargı organının önüne gittiğinde Yargıtay; istinafa başvurulmuş olmasının icrayı durdurmadığının mevzuatta belirtildiğini dolayısıyla söz konusu kararın uygulanması gerektiği yönünde karar almıştır. Bkz., Yargıtay/Hukuk 60/89, D 1296/88, www.mahkemeler.net, erişim tarihi 10.10.2016.

gı sisteminden kural olarak üç dereceli bir yargı sistemine geçilmiştir.⁴⁹ Kanun yollarının en temel amaçlarından birinin bireyin kişisel haklarını özellikle de adil yargılanma hakkının korunması olduğu muhakkaktır. KKTC idari yargısına bakıldığında da yıllar geçtikçe yargı yükünün adil yargılanma bağlamında ciddi sorunlar ortaya çıkardığı bir gerçekliktir. Dolayısıyla, bu yargı yükü istinaf mahkemesi üzerinde de söz konusudur. Bu durumun giderilebilmesi bakımından yapılabilecek şeylerden birincisi; idari yargıda kurulması öngörölmüş olan ancak kurulmayan ilk derece kaza mahkemelerinin kurulmasıdır. Bu sayede hem birden fazla ilk derece mahkemesi alanında uzman yargıçlarla görev yapmaya başlayacak hem de mevcut durumda ilk derece mahkemesi görevini yürüten YİM, sadece yüksek mahkeme olarak görev yapmaya başlayacak ve üzerindeki iş yükü azalacaktır. Yapılabilecek ikinci şey ise; üç dereceli yargı sistemine geçmektir. Diğer bir ifadeyle istinaftan sonra başvurulabilecek bir kanun yolunun daha yargı sistemine dâhil edilmesi yerinde olacaktır. Özellikle istinafın düzeltme-iyileştirme amacı ile temyiz de içtihat oluşturma amacı KKTC idare hukukunun içtihadı olma özelliği ile beraber düşünöldüğünde, özellikle YİM'in temyiz merci olarak düzenlenmesinin olumlu sonuçları olacağı muhakkaktır.

Kaynakça

- Akyıldız Ali, "İstinafa İlkesel Bakmak", Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu: 147. Yıl, 2015.
- Çağlayan Ramazan, İdari Yargılama Hukuku, Ankara, 2016.
- Erhürman Tufan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İdari Yargılama Hukuku, Kıbrıs, 2012.
- Keskin Züleyha, "İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu", *TBB D*, Sayı 126, Eylül-Ekim 2016.
- Pekcanitez Hakan, İstinaf Kanun Yolu, <http://www.izmirbarosu.org.tr/Upload/files/haberler/%C4%B0stinaf.pdf>, erişim tarihi 18.10.2016.

⁴⁹ Ancak burada, istinaf sisteminin öngörölmüş olmasının davaların hızlı ve adil bir şekilde sonuçlandırılması için tek başına yeterli olmayacağını da söylemek gerekmektedir. İdarenin işlem ve eylemleri idari yargıdaki uyuşmazlıkların temel uğraş alanıdır. Bu bağlamda, idarelerin karar alma süreçleri içerisinde hukuka uygun davranma bilinci (idari usul) geliştirilmeli ve uyuşmazlıkların çözümü için idari dava yoluna gidilmeden önce de alternatif uyuşmazlık çözüm yolları hayata geçirilmelidir.

- Toroslu Nevzat / Feyzioğlu Metin, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2016.
- Yenisey Feridun, Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf ve Tekrar Kabulü Sorunu, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1979.
- Yıldırım Kamil, "Kanunyolu Olarak İstinaf", İstinaf Mahkemeleri, Uluslararası Toplantı, 7-8 Mart 2003, Ankara, 2003.
- Yıldırım Kamil, Hukuk Devletinin Gereği İstinaf, İstanbul, 2000
- Yıldırım Ramazan, "Türkiye'de İstinaf Uygulamasının İdari Yargıya Etkileri", Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu: 147. Yıl, 2015.
- Yıldırım Turan, İdari Yargı, İstanbul, 2010.
- Yılmaz Ejder, İstinaf, Ankara, 2005, s. 22;